

Oponentský posudek na magisterskou práci Lukáše Mathého

Přelet nad kukaččím hnízdem Ken Kesey, Dale Wasserman, Miloš Forman

Komplexní scénografický projekt

Jak už název práce vypovídá, dal si Lukáš Mathé za úkol polemizovat se všemi třemi podobami díla Přelet nad kukaččím hnízdem – literární, divadelní i filmovou. O této práci by se dalo psát, a možná by si to i zasloužila, velmi obsírně. Avšak pokusím-li se být stručný, lze ji rozdělit na tři základní části, které spolu na první pohled až tak nesouvisejí (vymyká se hlavně druhá část), opak je však pravdou.

V první části nás autor seznamuje s podrobnými životopisy a dílem všech třech zmíněných umělců, kteří svět nazírají skrze jeden zapadlý blázinec. Kromě toho popisuje ale i své filosofické, existenciální a velmi osobní až niterné úvahy nad vlastním viděním světa, kdy píše o pochybnostech, kterými prochází, o nejistotách našeho bytí, že člověk hledající jistoty v určitém věku poznává že jedinou „jistotou je všudypřítomná korupce, faleš, hloupost, závist, každodenní sled různých katastrof a podobně“. Vyjma tedy jistoty nejjistější, což je dle cyniků smrt. Za důležitou považují pasáž, kdy nám diplomant převypráví Keseyho příběh formou krátké pohádky „bylo nebylo“ s úmyslem poukázat na mnohovýznamovost textu. Popisuje fakt, že Wasserman, ač se v dramatinizaci snažil co nejdůsledněji držet románové předlohy, v jisté fázi uhne a zcela pomíjí některé situace, čímž mění celkové vyznění textu. Mathému se Wassermanova dramatinizace zdá plošší a zjednodušující děj, proto cítí potřebu dramaturgicky zasáhnout a text si po svém upravit.

V druhé části práce, kterou považují za velmi podstatnou, hodnotí Lukáš Mathé své dlouholeté osobní zkušenosti s prací kulísáka v Národním divadle. Tato obsáhlá úvaha výrazně překračuje rámec zadané práce a s danou tematikou a autorským přístupem studenta úzce souvisí. Nachází zde trefné paralely mezi Přeletem a svým životem kulísáka, kdy Murphy také nepřišel. Sugestivně popisuje propast mezi uměleckou a technickou složkou divadla, všudypřítomný despekt doprovázený ignorací a neúctou k práci druhých či absenci elementární slušnosti. Klade si otázku, z jakého důvodu tak dlouho v této roli pracoval. „Lze to ignorovat? Lze. Stačí být hluchoněmý.“ Odkazuje tak na podobnost s postojem náčelníka Bromdena – být dobrovolným pacientem a žít životem poslušného králíčka. Tato část práce by možná zaslouhovala samostatné a podrobnější hodnocení a doporučoval bych její přečtení všem uchazečům o přijetí na DAMU, a to nejen na scénografii.

V třetí části popisuje Lukáš Mathé krok za krokem jednotlivá řešení své scénografické koncepce. Jak už jsem zmínil, nepovažuje Wassermanovu dramatinizaci za zcela ideální a nehodlá se jí proto striktně držet. Člení text tzv. 0 (nultými) obrazy, zhmotněním představy jakéhosi stroje, kombajnu, který vše řídí a určuje za nás. Divákovi tento pohled zprostředkovává skrze postavu náčelníka Bromdena, který má v Mathého pojetí schopnost vidět věci ostatním skryté. Toto řešení je jistě diskutabilní, dala by se mu vytknout přílišná popisnost, stejně jako v případě přidané scény rybolovu a moře. Mathé má však potřebu děj rozšířit a tím se více přiblížit literární předloze. Z tohoto pohledu je jeho řešení legitimní a mohlo by hru významově posílit a ve svém výsledku by mohlo být i dramaticky působivé. V rámci scénického řešení si je autor práce vědom, kam by mohly směřovat případné výtky a následné otázky, proto na ně sám předem odpovídá a tím bere oponentovi vítr z plachet. Je tedy vidět, že se svou prací snaží nazírat i z jiných úhlů pohledu, což cením.

Vždycky jsem měl pocit, že si z nás student Mathé někdy trochu utahuje, což u jiných studentů postrádám. Závěrem bych chtěl kolegovi popřát do budoucna vše dobré v osobním i profesním životě s tím, že by tato práce neměla skončit na jím zmiňovaném hřbitově diplomek.

Na práci si nejvíce cením výrazné a silné osobní výpovědi a originality. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení A.

V Praze dne 11. 6. 2019

doc. Karel Glogr